

Otfried Preußler

ODBILA

DVANÁCTÁ

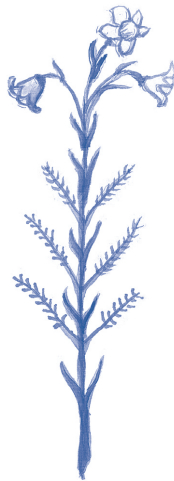
HODINA

Argo

Otfried Preußler

**ODBILA
DVANÁCTÁ
HODINA**

ODBILA DVANÁCTÁ HODINA

*Knihá pověstí
Otfrieda Preußlera*

**TŘIKRÁT TŘINÁCT PŘÍBĚHŮ
O POKLADECH A JEJICH STRÁŽCÍCH
O ČARODĚJNICÍCH A KOUZELNÍCÍCH
O UBOHÝCH DUŠÍCH A LECJAKÝCH STRAŠIDLECH**

ARGO

Překlad této knihy byl podpořen grantem z Goethe-Institutu.

Přeložila Eva Pátková

© Argo, 2018

Otfried Preußler, Zwölfe hat's geschlagen

© 1973, 2017 by Thienemann in Thienemann-Esslinger Verlag GmbH, Stuttgart

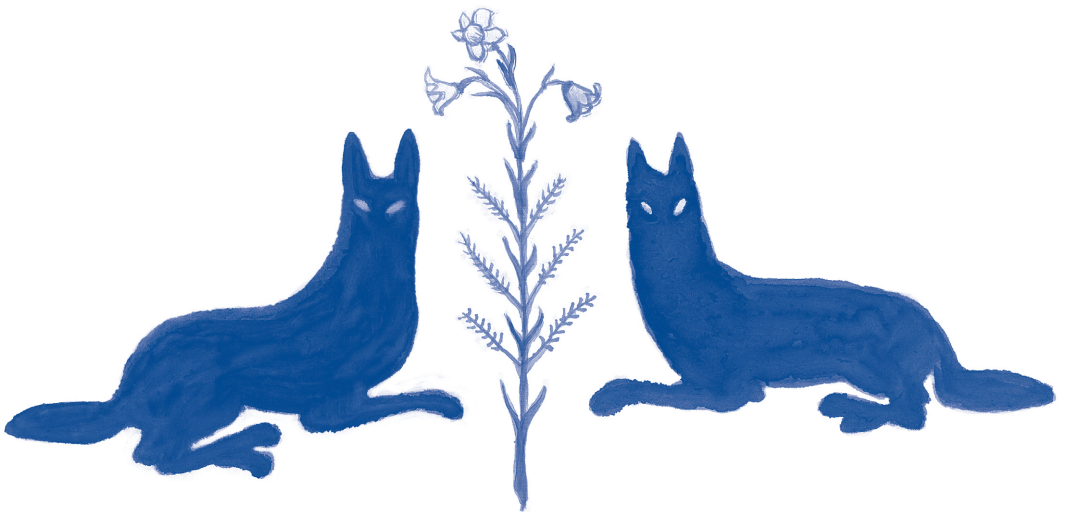
Translation © Eva Pátková, 2018

Illustrations © Barbora Motlová, 2018

ISBN 978-80-257-2431-6 (váz.)

ISBN 978-80-257-2621-1 (e-kniha)

Památce
mého
otce

SLOVO ÚVODEM

Svět je plný tajemství, plný hádanek a překvapení. Stále znovu se stávalo a stává, že se v životě přiházejí věci, které přesahují lidský rozum a chápání. Takové pozoruhodné příhody tvoří základ a živnou půdu lidových pověstí. Vypráví se v nich o neslýchaných událostech, o podivuhodných úkazech, o ohromujících zvratech, šťastných náhodách, ranách osudu. Co za tím asi vězí? Slepá náhoda, zásah vyšší moci? Boží milost nebo lest Satanova? Otázky a zas otázky, na něž ani lidová pověst neumí dát vyčerpávající odpověď. Lidová pověst může odpovědi nanejvýš naznačit. Ale možná spočívá její zvláštní kouzlo právě v tom, že mnohé ponechá zahaleno tajemstvím.

Existují početné sbírky německých lidových pověstí. Kdybychom je shromáždili vedle sebe, vyplnily by celé stěny. Kdo se jimi zabývá blíže, zjistí, že ve světě bájí se nápadně často vyskytují určitá témata, určité náměty a motivy. Objevují se na nejrozličnějších místech, nezřídka v končinách od sebe velmi vzdálených. Mezi množstvím takových pověstí se nenajdou dvě, které by byly zcela totožné, existují mezi nimi malé i větší rozdíly, leckdy začínají dvě varianty jedné a téže

pověsti podezřele podobně, aby se již brzy od sebe v rozhodujících rysech odlišily; někdy vede přesvědčivě začínající text ke zcela neuspokojivému závěru, jinde je tomu právě naopak.

Již dlouho jsem měl v úmyslu vybrat a nově převyprávět nejkrásnější a nejzajímavější lidové pověsti tradované v německém prostředí a v jeho okolí. Přitom jsem plánoval a plánuji vzájemně spojit rozličné verze jednotlivých pověstí tak, abych se co nejvíce přiblížil ideálnímu typu dané báje. V praxi to znamená, že k přesvědčivému začátku pověsti pocházející ze Saska připojím uspokojivější závěr, jaký se tradičně vypráví v Durynském lese; do toho přidám několik doplňujících detailů z Lužice a několik barevných tónů z Eichsfeldu.

Jsem vypravěč příběhů, žádný vědecký sběratel pověstí. V této knize nechci dělat nic jiného než vyprávět příběhy – příběhy, o nichž si z toho či onoho důvodu myslím, že opravdu stojí za vyprávění. Přitom si zcela vědomě osobuji právo, abych si s nalezenými látkami hrál, abych tradiční pověst pozměnil svým osobním vypravěčským způsobem, vždy veden záměrem, aby vyprávěná historika tvořila ucelený a logický útvar.

V tomto svazku je shromážděno třikrát třináct příběhů, které všechny pojednávají o skurilních půlnočních událostech. Rozdělil jsem je do tří skupin, jež se vzájemně doplňují a částečně překrývají.

Pověsti o pokladech se zřejmě těší velké oblibě u prostých lidí, jak o tom svědčí jejich hojný počet. Zbohatnout, a to co možná rychle a snadno: O tom snili lidé za všech dob, zejména chudásové, na které se štěstí zrovna nesmálo. Jakou útěchou je pomyslení, že existují skryté poklady, které mohou člověku

padnout nečekaně do klína! A jak dobře dělá člověku zjištění, že příhody s poklady jen málokdy šťastně končí – k velkému zadostiučinění pro všechny, jimž nebylo nikdy dopřáno, aby si je rozmarný osud vyvolil k nalezení začarovaného pokladu!

Následuje třináct příběhů o čarodějnicích a kouzelnících. Touha získat tajnou moc, moc nad člověkem i zvířetem, nad říší přírody a říší duchů je pravděpodobně tak stará jako lidstvo samo. Vězí za ní hadovo svádění v ráji, snaha lidí být jako Bůh, stát se neomezeným vládcem nad stvořením. A když to nejde s Boží pomocí, tak to člověk zkrátka zkouší s Božím pekelným sokem, se Satanem. Pekelník je zjevně velice ochoten takovou pomoc poskytnout. Samozřejmě ne bez protislužby. Pakt s ďáblem také většinou stojí na počátku všech pověstí, které se nám zachovaly o velkých i malých kouzelnících, o čarodějnicích a černokněžnicích. A jen ve výjimečných případech se jednomu nebo druhému z nich podaří, aby došli vykoupení.

Vykoupení – toto slovo by mohlo být mottem u třetí a poslední skupiny mých vyprávění. Jde v nich o ubohé duše v očistci, o všelijaké přízraky. Co se stane po smrti? Všechno skončí? Apokud ne – jak to asi pokračuje? I to je jedna z velkých otázek lidstva. Otázka, již se odedávna zabývali filozofové a teologové. Svým způsobem se jim v tom lidové pověsti vyrovnají. Ubohé duše v očistci, nenalézající klidu, přízraky, čekající na vykoupení. Existují stovky takových pověstí. Stěžejním bodem u nich všech je víra v nesmrtelnost lidské duše, víra v její další život po smrti těla. A všechny, bez výjimky, obsahují neotřesitelnou jistotu, že lidské duši je předurčeno dojít věčného pokoje v Božím míru – pokud do toho něco nepřijde. A přijít do toho může bohužel ledacos, jak uslyšíte a dočtete se.

NEZAPOMEŇ TO NEJLEPŠÍ!

TŘINÁCT PŘÍBĚHŮ O POKLADECH A JEJICH STRÁŽČÍCH

aneb

Jak lze rychle

zbohatnout

nebo taky ne

NA MOSTĚ V ŘEZNĚ

Sen o náhlém zbohatnutí. Není divu, že jsou to právě sny, které v pověstech o pokladech hrají důležitou roli. A ještě něco! Štěstí je vrtkavé, štěstí je slepé. Někdy se vydává po zvláštních cestách a oklíkách, když chce člověku naznačit, kde by měl kopat, aby zbohatl. Přesvědčivě to dokládá „Sen o pokladu na mostě“, jedna z nejrozšířenějších pověstí. Původně ji z Orientu přinesli do Evropy asi křižáci. Zde zdomácněla na různých místech, většinou ve spojení s nějakým obecně známým mostem, jakým je třeba Kamenný most v Řezně, vybudovaný na sedmi obloucích a pokládáný za obdivuhodně smělou stavbu.

Ve Steltzenu, vísce ve Vogtlandu, žil chudý sedlák. Opakovaně slýchal ve snu hlas, jak mu jednou špitavě, pak zas halasně opakuje pořád tutéž říkanku:

„V Řezně na mostě
šťěstí čeká tě!“

A protože měl pořád znovu stejný sen, nakonec si sedlák pomyslel: „Na tom určitě něco bude.“ Sebral ranec

a vandrovní hůl a vydal se do Řezna. Když tam dorazil, rovnou šel na známý Kamenný most, kde doufal, že na něho bude čekat štěstí.

Jak asi vypadá? A podle čeho je pozná? Plný očekávání kráčel od jednoho konce mostu k druhému a zase zpátky. A protože se s ním štěstí hned napoprvé nemínilo setkat, přešel po mostě po druhé, pak po třetí a po čtvrté, stále znovu.

Celé tři dny chodil sedlák ze Steltzenu po Kamenném mostě v Řezně tam a zase zpátky. Od pravého břehu Dunaje k levému, od levého k pravému. A všem lidem, kteří ho potkávali, hleděl do tváře, jako by se chtěl zeptat: „Jsi snad ty to štěstí, které mě tu čeká na Kamenném mostě v Řezně?“

Když uplynuly tři dny a sedlák pořád nepotkával své štěstí, začaly se v něm ozývat pochybnosti. Jestli by nebylo bývalo moudřejší zůstat doma ve Steltzenu? Protože přece jak známo, sen je sen, kdo mu věří, blázen jen.

Tak se tedy rozhodl, že se vydá zpátky do Vogtlandu. Když však přecházel Kamenný most naposledy a právě došel skoro přesně k jeho středu, oslovil ho neznámý člověk, měšťan a kupec z Řezna. „Dobrý muži,“ řekl mu, „během minulých dní jsem vás pozoroval, jak neklidně přecházíte po Kamenném mostě sem a tam. Vzbudilo to mou zvědavost a ptal jsem se, co vás přimělo k tak podivnému konání?“

Sedlák vyprávěl měšťanovi a obchodníkovi o svém snu a označil se za pořádného osla, protože uvěřil tomu, co mu sliboval sen.

